

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE KARŞI MÜCADELEYLE İLGİLİ BÜYÜK DAİRE DURUŞMASI (29 MART 2023 TARİHLİ BASIN ÖZETİ)

Dava, Fransa'nın iklim değişikliğini önlemek için yetersiz adımlar attığını ve bu başarısızlığın yaşam hakkı ile özel ve aile hayatına saygı hakkının bir ihlaline yol açtığını ileri süren Grande-Synthe sakinlerinden ve eski belediye başkanlarından biri tarafından yapılan bir şikayetle ilgilidir.

Başvurucu Bay Damien Carême, 1960 doğumlu bir Fransız vatandaşıdır ve Manş Denizi kıyısı üzerinde yer alan ve 23 Mart 2001'den 3 Temmuz 2019'a kadar bir belediyenin başkanlığını yaptığı Grande-Synthe' de yaşamaktadır.

19 Kasım 2018 tarihinde Bay Carême, kendi adına ve Grande-Synthe Belediye Başkanı sıfatıyla Fransa Cumhurbaşkanı, Başbakanı ve Ekolojik Geçiş ve Dayanışma Bakanı'na çeşitli talepler göndererek onlardan şunları istedi: Devletin taahhütlerine uymak amacıyla, Fransız topraklarında üretilen sera gazlarındaki artışı tersine çevirmek için uygun her türlü önlemin alınmasını; sera gazlarını artırabilecek her türlü önlemi yasaklamak ve iklimle ilgili hususlara öncelik vermeyi zorunlu hale getirmek amacıyla herhangi bir yasal ya da düzenleyici girişimde bulunulmasını; ve son olarak Fransa'nın iklim değişikliğine uyumunu sağlamak için acil adımlar atılmasını.

23 Ocak 2019'da Bay Carême ve Grande-Synthe belediye meclisi, bu taleplere herhangi bir yanıt alamayan zımnî ret kararlarının iptali için Danıştay (Conseil d'État)'a başvuruda bulundu.

Danıştay 19 Kasım 2020'de, zımnî ret kararlarının iptalinde dava açmakta Bay Carême'nin menfaati olduğunu kanıtlayamadığına karar verdi, ancak buna karşılık, Grande-Synthe belediyesinin "iklim değişikliğinden kaynaklanan risklere ve durumu ile sorumlu olduğu belirli menfaatler üzerindeki doğrudan ve inkâr edilemez etkiye maruz kalma düzeyi dikkate alınarak" menfaati bulunduğunu ve dava açma yetkisi olduğunu tespit etti.

Danıştay 1 Temmuz 2021'de, 2019 ve 2020'deki emisyonlardaki düşüşün çok az olduğunu ve belirlenen hedeflere ulaşabilmek için hızlı bir şekilde yeni önlemler alınmadığı takdirde bu hedeflerin mümkün görünmediğini gözlemleyerek, özellikle 2024-28 döneminde %12'lik bir azalma amacı kapsamında emisyonların azaltılması için hükümetin zımnî reddini iptal etti. Danıştay, Hükümete, Paris Anlaşması kapsamında 2030 yılına kadar sera gazı emisyonlarında %40 azaltma hedefine ulaşmak amacıyla 31 Mart 2022'ye kadar ek önlemler alması talimatı verdi.

USUL

Başvuru, 28 Ocak 2021 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılmıştır.

Başvurucu, yetkililerin Fransa'nın kendi belirlediği maksimum sera gazı emisyonuna uyması konusunda tüm uygun önlemleri almamasının, Sözleşmenin 2. maddesinde yer alan yaşama hakkının güvence altına alınması yükümlülüğünün ve Sözleşmenin 8. Maddesinde yer alan “özel hayat ve aile hayatını koruma” hükmünün ihlalini oluşturduğunu öne sürmektedir. Başvurucu bilhassa madde 2'de devletlere yargı yetkileri dahilinde hayati zararlar doğurabilecek çevresel tehlikelerle ilgili olanlar da dahil olmak üzere kişilerin yaşamlarını koruyucu zaruri önlemleri almaları gerektiğinin belirtildiğini iddia etmiştir. 8. madde uyarınca, Danıştay'ın (kendisinin) davanın ilgilisi olmadığı gerekçesiyle davasını reddetmesinin “özel hayat ve aile hayatını koruma” hakkını dikkate almadığını ileri sürmektedir. Başvurucu, hükümetin iklim değişikliğiyle mücadelede yeterli adımları atmamasından doğrudan etkilendiğini, bu başarısızlığın, evinin önümüzdeki yıllarda ve her halükârda 2030 yılına kadar etkilene riskini artırmasından dolayı ve özellikle de orada huzurlu bir şekilde yaşamını planlamasına izin vermeyerek, evinde kaldığı koşulları zaten etkilediğini öne sürmüştür. Evine yönelik risklerin boyutunun, özellikle Fransız Hükümeti tarafından iklim değişikliğinin önlenmesinde elde edilen sonuçlara bağlı olacağını da ekliyor.

Davanın tahsis edildiği Daire, 31 Mayıs 2022 tarihinde yargı yetkisinden Büyük Daire lehine vazgeçmiştir.

Aşağıdaki kuruluşlara üçüncü taraflar olarak yazılı işlemlere katılma izni verilmiştir: Avrupa Ulusal İnsan Hakları Kurumu Ağı (“ENNHRI”) ve Our Children's Trust (“OCT”), Oxfam France ve Oxfam International ve iştirakleri (“Oxfam”)

Bu çevrinin orijinal metnin linkine buradan ulaşabilirsiniz:
<https://hudoc.echr.coe.int/eng-press?i=003-7610561-10471513>

NOT: Bu çeviri İstanbul Barosu Çevre, Kent ve İmar Hukuku Komisyonu Üyeleri Av. Nurgül UZUN, Av. Güneş SARITAŞ, Av. Öykü GÜLSARAN tarafından orijinal metnin belli kısımları çevrilerek hazırlanmıştır.